

Προγραμματισμός I (HY120)

Διάλεξη 2:
Μνήμη – Εισαγωγή στη C

Μνήμη

- Μια διάταξη από «δωμάτια» κάθε ένα από τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αποθήκευση 1 bit (0 / 1).
- 8 τέτοια δωμάτια οργανώνονται σε μια μονάδα (Byte)
  - Ένα «σπίτι» με διεύθυνση κλπ!
- Τη μνήμη ο προγραμματιστής τη «βλέπει» σε μια ακολουθία από bytes.
  - Η διεύθυνση κάθε byte είναι η σειρά του στην ακολουθία

Πόσο Μεγάλη Μνήμη;

- Τυπικός Η/Υ:
  - Κύρια μνήμη (RAM) μερικών Gigabyte
  - Σκληρός δίσκο εκατοντάδων Gigabyte.
    - 1 byte (B) = 8 bits
    - 1 KB = 1024 B = 2^{10} B
    - 1 MB = 1024 KB = 2^{20} B
    - 1 GB = 1024 MB = 2^{30} B
    - 1 TB = 1024 GB = 2^{40} B
    - ...

Πρόσβαση στη Μνήμη

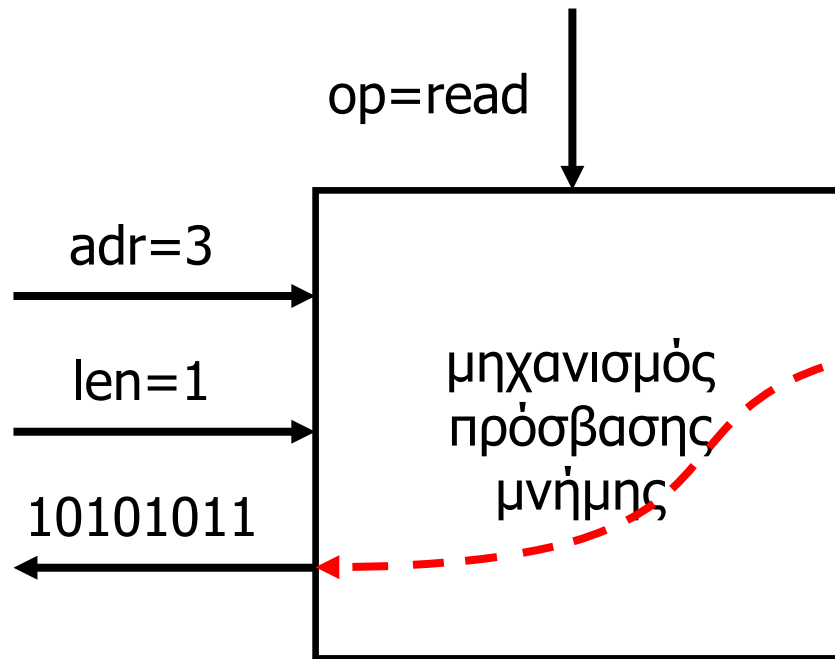
- Τι πρέπει να καθορίσω;
  - Τη διεύθυνση
  - Τι θέλω να κάνω (ανάγνωση / εγγραφή)
  - Σε πόσα bytes
    - Πόσο μεγάλη γειτονιά...
- «**Ανάγνωση**»: **επιστρέφει** τις τιμές των bytes που έχουν αποθηκευτεί στις αντίστοιχες θέσεις.
- «**Εγγραφή**»: **προσδιορίζει** τις τιμές των bytes που θα αποθηκευτούν στις αντίστοιχες θέσεις.

Ανάγνωση από τη Μνήμη

5

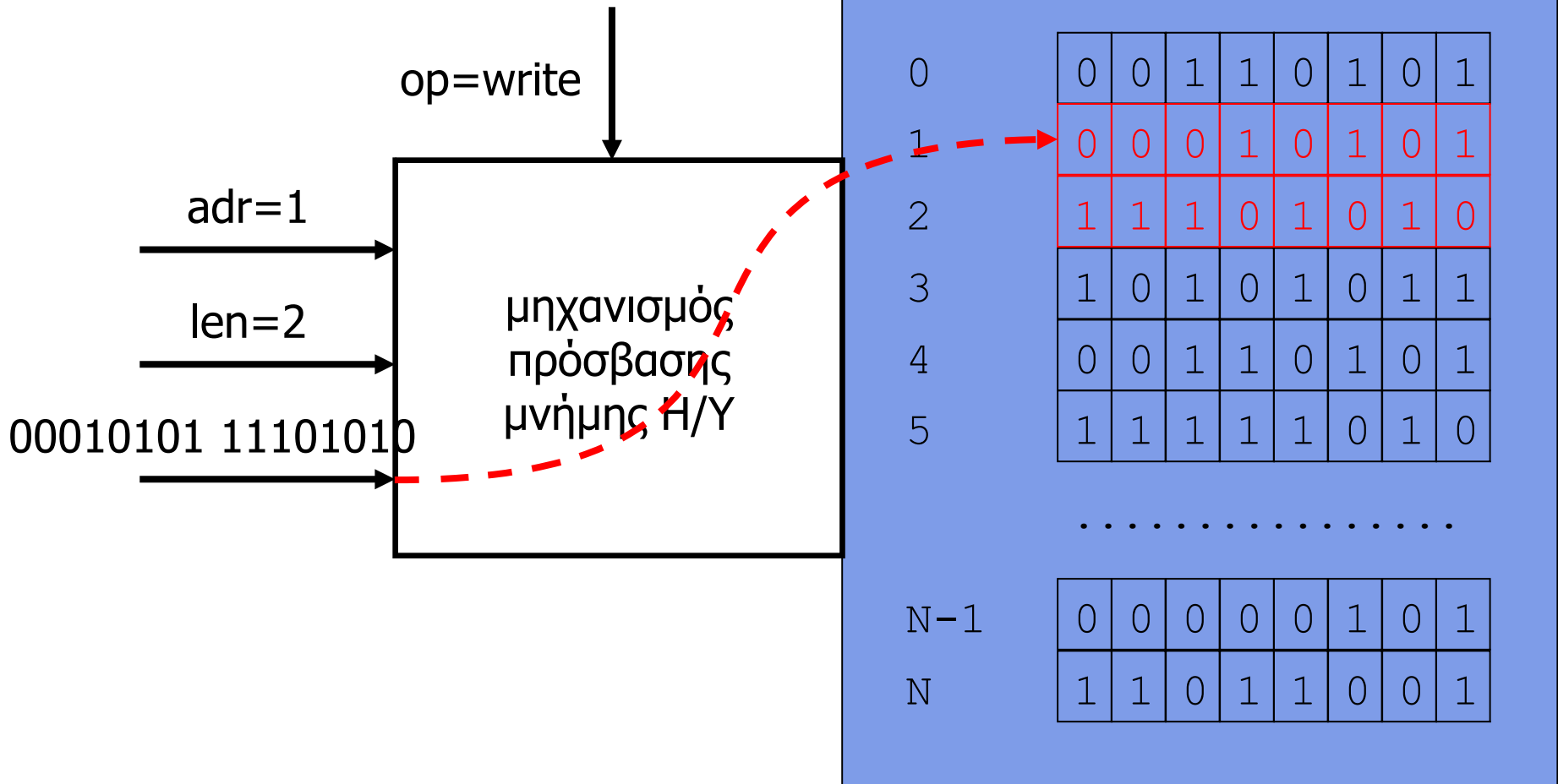
διεύθυνση   περιεχόμενα

0	0	0	1	1	0	1	0	1
1	1	1	1	0	1	0	1	0
2	1	1	0	1	0	1	1	1
3	1	0	1	0	1	0	1	1
4	0	0	1	1	0	1	0	1
5	1	1	1	1	1	0	1	0
.....								
N-1	0	0	0	0	0	1	0	1
N	1	1	0	1	1	0	0	1

Εγγραφή στη Μνήμη

Κωδικοποίηση Δεδομένων

- Τα πάντα είναι 0 και 1!
- **Κωδικοποίηση**: η μετατροπή δεδομένων από ένα σύστημα σε ένα άλλο (π.χ. Δεκαδικό -> δυαδικό, χαρακτήρες -> δυαδικό).
- **Πόσα bits** για κάθε είδος δεδομένων;
  - Περισσότερα bits/bytes:
    - Όσο μεγαλύτερο το πεδίο τιμών
    - Όσο μεγαλύτερη η επιθυμητή ακρίβεια
  - Με N bits κωδικοποιούμε 2^N διαφορετικές τιμές:
    - Π.χ. καλύπτουμε το πεδίο φυσικών $[0 \dots 2^N - 1]$
    - Ή το πεδίο ακεραίων $[-2^{N-1} \dots 2^{N-1} - 1]$.

Δεδομένα Προγράμματος και Μνήμη

8

- Για κάθε δεδομένο πρέπει να καθοριστεί (από τον προγραμματιστή):
  - Η θέση μνήμης για την αποθήκευση του
  - Ο αριθμός των bytes που χρειάζονται για την αποθήκευση των τιμών που μπορεί να λάβει
  - Η κωδικοποίηση που χρησιμοποιείται για κάθε τιμή στο δυαδικό σύστημα
- Απάνθρωπο;
  - Χρειάζεται κατάλληλη υποστήριξη από τις γλώσσες προγραμματισμού ...

Τύποι Δεδομένων

- Κάθε γλώσσα ορίζει ένα σύνολο από βασικούς **τύπους δεδομένων**.
- Κάθε βασικός τύπος έχει:
  - Προκαθορισμένο **μέγεθος** (σε bytes)
  - Συγκεκριμένη δυαδική **κωδικοποίηση** και αντίστοιχο πεδίο τιμών.
- Ο προγραμματιστής ορίζει κάθε δεδομένο του προγράμματος ως αντικείμενο ενός τύπου
  - Καθορίζει έμμεσα το μέγεθος και την κωδικοποίηση του (την **σημασία** των bits).
  - Η μνήμη αποθηκεύει τις τιμές των bits/bytes **χωρίς** να γνωρίζει το πως αυτές ερμηνεύονται από το πρόγραμμα.

Ονομασία Θέσεων Δεδομένων

- Σε κάθε αντικείμενο δεδομένων δίνεται και ένα **μνημονικό** όνομα.
  - Το όνομα μπορεί να χρησιμοποιείται, αντί της διεύθυνσης, στις πράξεις ανάγνωσης και αλλαγής των τιμών του.
  - Η πρόσβαση στην μνήμη εξακολουθεί να γίνεται με βάση την θέση μνήμης και τον αριθμό bytes προς ανάγνωση/αποθήκευση
    - Η αντιστοίχιση γίνεται (αυτόματα) από την εκάστοτε γλώσσα προγραμματισμού.

Μεταβλητές Προγράμματος

- **Μεταβλητή**: αντικείμενο δεδομένων του προγράμματος με
  - Όνομα και
  - Τύπο
- «**Διαβάζουμε**» μεταβλητή: Διαβάζουμε την τιμή που έχει αποθηκευτεί στην αντίστοιχη θέση της μνήμης.
- «**Αναθέτουμε**» τιμή σε μεταβλητή: Γράφουμε αυτή την τιμή στην αντίστοιχη θέση της μνήμης.
- «**Δέσμευση**» μεταβλητής: Δέσμευση αντίστοιχου χώρου στην μνήμη
- «**Ζωή**» μεταβλητής: Διάστημα κατά το οποίο αυτός ο χώρος παραμένει δεσμευμένος.

Παράδειγμα


```
int var;
```

θεση/διεύθυνση: 1
τύπος: int

τύπος int

μέγεθος: 4 bytes
ερμηνεία: ακέραιος
κωδικοποίηση: 2's complement

τι τιμή έχει η μεταβλητή var;

διάβασε από τη διεύθυνση της var
όσα bytes ορίζει ο τύπος της T (π.χ.
int), και ερμήνευσέ τα σύμφωνα με
τη σύμβαση κωδικοποίησης του T

αποτέλεσμα

διεύθυνση

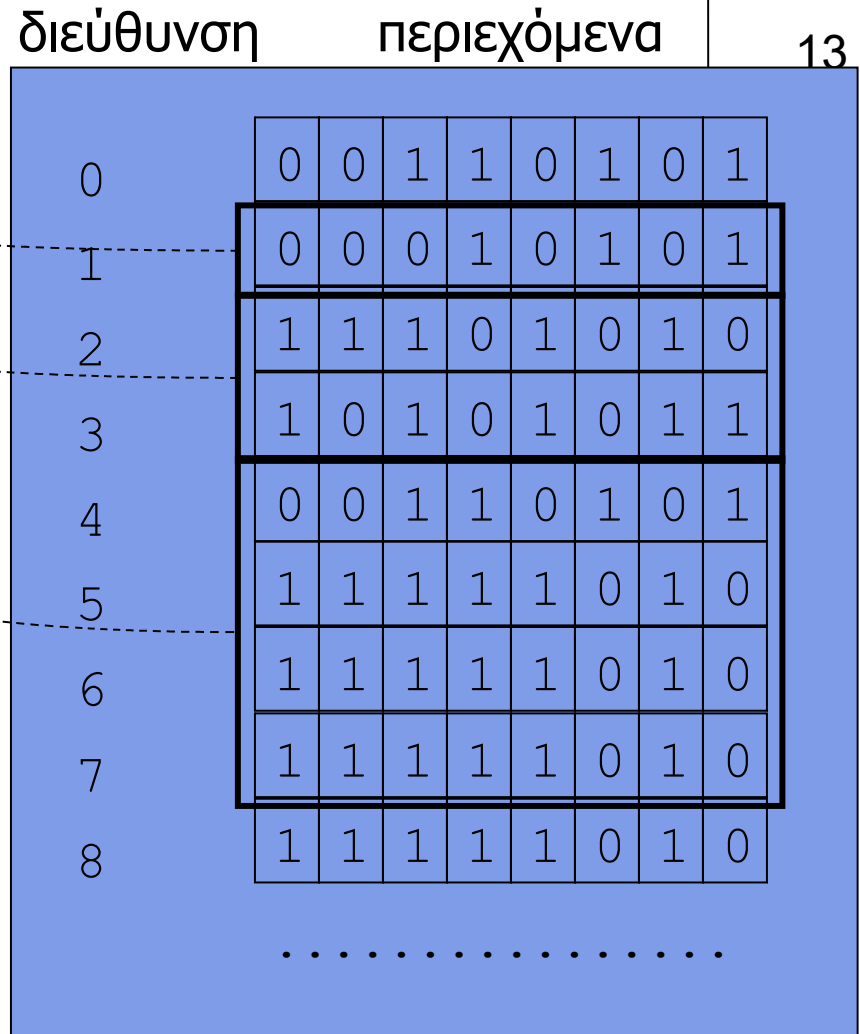
περιεχόμενα

12

0	0	0	1	1	0	1	0	1
1	0	0	0	0	0	0	0	1
2	0	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	0	0	0	0	0	0
4	0	0	0	0	0	0	0	0
5	1	1	1	1	1	0	1	0
.....								
N-1	0	0	0	0	0	1	0	1
N	1	1	0	1	1	0	0	1


```
char a;  
short b;  
float c;
```


Τι είναι η C;

- Είναι μια γλώσσα «προστακτικού» (*imperative*) προγραμματισμού με σχετικά λίγες εντολές.
- Είναι ιδιαίτερα διαδομένη, σε επίπεδο υλοποίησης λειτουργικών συστημάτων αλλά και εφαρμογών.
- Η ελάχιστη μονάδα υποπρογράμματος (δόμησης κώδικα) είναι η *συνάρτηση* (function).
- Ένα πρόγραμμα C *μεταφράζεται* και μετά εκτελείται.
  - Υποστηρίζεται ξεχωριστή μετάφραση διαφορετικών υποπρογραμμάτων με στατική ή δυναμική σύνδεση.
- Οι γλώσσες C++ και Java είναι «απόγονοι» της C.

Μορφοποίηση Κώδικα στη C

16

- Σχεδόν κάθε εντολή τερματίζεται με ';'.
- Μπορούμε να γράφουμε πολλές διαδοχικές εντολές στην ίδια γραμμή του κειμένου.
- Χρησιμοποιούμε τον όρο «**σώμα**» ή «μπλοκ» για να αναφερθούμε σε μια ή περισσότερες εντολές που δίνονται ανάμεσα σε '{' και '}' και συμπεριφέρονται σαν «ομάδα».
- **Σχόλια** (κείμενο που δεν λαμβάνει υπ' όψη του ο μεταφραστής) δίνονται ανάμεσα σε '/*' και '*/' .
- Κενοί χαρακτήρες και γραμμές που βρίσκονται ανάμεσα σε εντολές δεν λαμβάνονται υπ' όψη από τον μεταφραστή
  - Χρησιμοποιούν, όπως και τα σχόλια, για την αναγνωσιμότητα του κώδικα.

Παίζοντας με τη Μορφοποίηση ;-)

17

```
/*                                     */
#include                               <time.h>
#include/*                             _ ,o*/ <stdlib.h>
#define c(C)/* - . */return ( C); /* 2004*/
#include <stdio.h>/* . Moekan "" `b-' */
typedef/* */char p;p* u
][128],*v;typedef int _;_ R,i,N,I,A ,m,o,e
[9], a[256],k [9], n[ 256];FILE*f ;_ x (_ K,_ r
,_ q){; for(; r< q ; K =((
0xffffffff) &(K>8))^ n[255] & ( K
^u[0 + r ++ ] ));c (K
) ) _ E (p*r, p*q ){ c( f, =
) fopen (r ,q))_ B(_ q){c( fseek (f, 0
,_ q))_ D(){c( fclose(f ))}_ C( p *q){c( 0- puts(q ) )}_/* /
*/main(_ t,p**z){if(t<4)c( C("<in" "file>" "\40<1" "a" "yout>"
/*b9213272*/"<outfile>" )u=0;i=I=(E(z[1],"rb"))?B(2)?0 : ((o =ftell
(f))>=8)?(u = (p*)malloc(o))?B(0)?0:!fread(u,o,1,f):0:0)?0: D():0 ;if(
!u)c(C(" bad\40input "));if(E(z[2],"rb" )){for(N=-1;256> i;n[i++] =-1 )a[
i]=0; for(i=I=0; i<o&&(R =fgetc( f))>-1;i++)++a[R]?(R==N)?( ++I)?(n[
N]+1 )?0:(n [N ]=i-7):0: (N=R) |(I=1):0;A =-1;N=0+1;for(i=33;i<127;i++
)( n[i ]+ 1&&N>a[i])? N= a [A=i] :0;B(i=I=0);if(A+1)for(N=n[A];
I< 8&&( R =fgetc(f ))> -1&& i <o ;i++) (i<N||i>N+7)?(R==A)?(( *w[I
]=u [i])?1:( *w[I]= 46)?(a [I+]=i):0:0:D());if(I<1)c(C(
" bad\40la" "yout ")for(i =0;256>(R= i);n[i+]=R)for(A=8;
A >0;A --) R = ( (R&1)==0) ?(unsigned int)R>>(01):((unsigned
/*kero Q' ,KSS */)R>> 1)^ 0xedb88320;m=a[I-1];a[I
]=m <N)?(m= N+8): ++ m;for(i=00;i<I;e[i+]=0){
v=w [i]+1;for(R =33;127 >R;R++)if(R-47&&R-92
&& R-(_) * w[i])*( v++)= (p)R;*v=0;}for(sprintf
/*'_ G*/ (*w+1, "%0" "8x",x(R=time(i=0),m,o)^~
0) ;i< 8; ++ i)u [N+ i]=(*w+i+1);for(*k=x(~
0,i=0 ,*a);i>- 1; )for(A=i;A<I;A++) (u[+a [ A
]=w[A ])[e[A]] ; k [A+1]=x (k[A],a[A],a[A+1
]);}if (R==k[I]) c( (E(z[3 ],"wb"))?fwrite(
/* */ u,o,1,f)?D ()|C(" \n OK.") :0 :C(
" \n WriteError" )) for (i +=I-
1 ;i >-1?!w[i][++ e[+ i]]:0;
) for( A=i--; A<I;e[A+]=
=0); (i <I-4 )?putchar
(( _ ) 46) | fflush
/*' ,*/ ( stdout
): 0& 0; }c(C
(" \n fail")
) /* dP' /
dP '
' zc
*/
}
```

Από το Obfuscated C Contest
<http://www.ioccc.org/>

Η συνάρτηση στη C

- **Συνάρτηση**: Η κύρια μονάδα υποπρογράμματος
- Μπορεί να βασίζεται σε άλλες συναρτήσεις, που με τη σειρά τους μπορεί να βασίζονται σε άλλες συναρτήσεις κλπ.
- Η συνάρτηση **main** (κυρίως συνάρτηση) καλείται από το περιβάλλον εκτέλεσης (λειτουργικό) για να αρχίσει η εκτέλεση του προγράμματος
  - Ανεξάρτητα από το αν το πρόγραμμα έχει και άλλες συναρτήσεις.
  - Αρχικά θα εστιάσουμε σε προγράμματα που αποτελούνται μόνο από την `main`.

Η συνάρτηση main()

```
/* Αρχείο hello.c. Εμφανίζει στην  
οθόνη το μήνυμα hello world  
*/
```

```
#include <stdio.h>
```

```
int main(int argc, char* argv[]) {
```

```
    printf("hello world\n");  
    return(0);  
}
```

Σχόλια

Συμπερίληψη δηλώσεων
εξωτερικών συναρτήσεων

Ορίσματα συνάρτησης

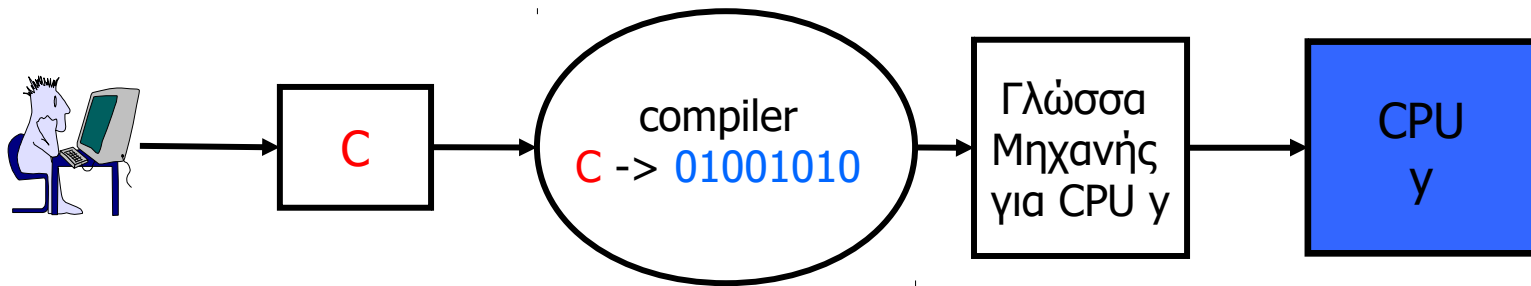
Επικεφαλίδα συνάρτησης

Σώμα (εντολές)

Μετάφραση / μεταγλώττιση (compilation)

- Πώς «καταλαβαίνει» ο υπολογιστής τη γλώσσα ²⁰ υψηλού επιπέδου;
- Πρέπει οι εντολές να **μετατραπούν** σε εντολές γλώσσας μηχανής.
  - Αυτό ονομάζεται **μεταγλώττιση**
  - Γίνεται από ειδικά προγράμματα, τους μεταγλωττιστές (**compilers**).
  - Συνήθως μια εντολή γλώσσας υψηλού επιπέδου αντιστοιχεί σε μια σειρά εντολών γλώσσας μηχανής
  - Η μεταγλώττιση γίνεται (συνήθως) ως ξεχωριστή διαδικασία, πολύ πριν αρχίσει η εκτέλεση του κώδικα.
    - Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η μετάφραση γίνεται ακριβώς πριν την εκτέλεση (just in time compilation).

Μεταγλώττιση / Εκτέλεση στο Linux

22

το όνομα του προγράμματος μεταγλώττισης (compiler)

Δείξε και τις προειδοποιήσεις (όχι μόνο τα σφάλματα)

Πρόσθεσε πληροφορίες για τον αποσφαλματωτή

το όνομα του αρχείου με τον κώδικα C

το όνομα του αρχείου όπου θα αποθηκευτεί ο κώδικας μηχανής

```
>gcc -Wall -g myprog.c -o myprog<enter>
>
>./myprog<enter>
hello world
>
```

ακολουθεί το όνομα του αρχείου όπου πρέπει να αποθηκευτεί το αποτέλεσμα (κώδικας μηχανής), **μόνο** αν η μετάφραση είναι επιτυχής

25

```
#include <stdio.h>

int main(int argc, char* argv[]) {

    putchar('h');
    putchar('e');
    putchar('l');
    putchar('l');
    putchar('o');
    putchar(' ');
    putchar('w');
    putchar('o');
    putchar('r');
    putchar('l');
    putchar('d');
    putchar('\n');

    return(0);
}
```

```
>./myprog<enter>
```

```
hello world
```

```
>
```


26

```
#include <stdio.h>

int main(int argc, char* argv[]) {

    putchar('5');
    putchar(' ');
    putchar('+');
    putchar(' ');
    putchar('2');
    putchar(' ');
    putchar('=');
    putchar('=');
    putchar(' ');
    putchar('9');
    putchar('\n');

    return(0);
}
```

```
> ./myprog<enter>
```

```
5 + 2 == 9
```

```
>
```


Αποσφαλμάτωση

- **Συντακτικό επίπεδο (εύκολο)**
  - Ο κώδικας δεν αντιστοιχεί σε επιτρεπτή πρόταση σύμφωνα με τους κανόνες σύνταξης της γλώσσας
- **Σημασιολογικό επίπεδο (δύσκολο)**
  - Ο κώδικας είναι συντακτικά σωστός αλλά **εμείς** δεν χρησιμοποιούμε σωστά κάποια εντολή
    - Άλλο θέλουμε να κάνουμε και άλλο ζητάμε από τον υπολογιστή να κάνει
    - Παράγεται λάθος αποτέλεσμα
- **Λογικό επίπεδο (πιο δύσκολο)**
  - Ο κώδικας είναι συντακτικά σωστός και όλες οι εντολές χρησιμοποιούνται σωστά
  - Υπάρχει λάθος σε επίπεδο αλγορίθμου (σκέψης)

Ορθότητα προγραμμάτων

- Αν στη μετάφραση εντοπιστεί **συντακτικό λάθος**,²⁸ αυτή τερματίζεται (εκτυπώνεται μήνυμα λάθους), διαφορετικά παράγεται κώδικας μηχανής.
- Το πρόγραμμα μεταφράστηκε επιτυχώς: Είναι σίγουρα σωστό;
  - Κανείς **δεν** εγγυάται ότι η εκτέλεση του θα έχει και το επιθυμητό / αναμενόμενο αποτέλεσμα.
  - Η εκτέλεση ενός (μεταγλωττισμένου) προγράμματος γίνεται πάντα σωστά, δηλαδή όπως ορίζεται από την σημασιολογία της γλώσσας προγραμματισμού.
    - Δε φταίει το «καταραμένο το μηχάνημα»
    - Μπορεί να υπάρχουν **σημασιολογικά** ή/και **λογικά** λάθη.
      - Το πρόγραμμα δεν κάνει αυτό που θέλουμε

Υπολογισμός $x=1+2+\dots+n$

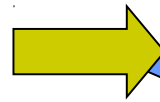
Στην καθομιλουμένη γλώσσα:

Θέσε το x ίσο με 0.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 1.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 2.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 3.
...
Πρόσθεσε στο x την τιμή n-1.
Πρόσθεσε στο x την τιμή n.

Στη γλώσσα προγραμματισμού C:

```
x = 0;  
x = x+1;  
x = x+2;  
x = x+3;  
...  
x = x+n-1;  
x = x+n;
```

εντοπίζεται από
τον μεταφραστή

συντακτικό
λάθος

δεν έχουμε βάλει ;
εκεί που θα έπρεπε

Υπολογισμός $x=1+2+\dots+n$

Στην καθομιλουμένη γλώσσα:

Θέσε το x ίσο με 0.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 1.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 2.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 3.
...
Πρόσθεσε στο x την τιμή $n-1$.
Πρόσθεσε στο x την τιμή n .

Στη γλώσσα προγραμματισμού C:

```
x = 0;  
x = x+1;  
x == x+2;  
x = x+3;  
...  
x = x+n-1;  
x = x+n;
```

δεν εντοπίζεται από
τον μεταφραστή

σημασιολογικό
λάθος

δεν έχουμε καταλάβει
τι κάνει ο τελεστής ==

Υπολογισμός $x=1+2+\dots+n$

Στην καθομιλουμένη γλώσσα:

Θέσε το x ίσο με 0.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 1.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 3.
Πρόσθεσε στο x την τιμή 3.
...
Πρόσθεσε στο x την τιμή $n-1$.
Πρόσθεσε στο x την τιμή n .

Στη γλώσσα προγραμματισμού C:

```
x = 0;  
x = x+1;  
x = x+3;  
x = x+3;  
...  
x = x+n-1;  
x = x+n;
```

δεν εντοπίζεται από
τον μεταφραστή

λογικό λάθος

έχουμε υλοποιήσει
λάθος αλγόριθμο